



Quan les veritats es projecten: el cas dels mapes del món com a metàfora de la història

Autor: Xavier Climent

Data de publicació: 02-02-2026

En Xavier Climent ens fa adonar que si la cartografia moderna ha superat les antigues representacions cartogràfiques del món, imprecises i deformades, la historiografia moderna també hauria de superar mirades errònies i posar-se al dia mercès a fer-se preguntes sobre les noves dades i les noves aportacions aparegudes modernament.

Una de les lliçons més valuoses que ens ofereix la cartografia moderna és que, fins i tot, allò que donem per sabut —fins i tot allò que observem amb els nostres propis ulls— pot estar profundament condicionat per decisions preses fa segles. La imatge mental que tots tenim del món, amb continents deformats i proporcions alterades, no prové d'una percepció neutral, sinó de la imposició d'un tipus concret de mapa: la projecció de Mercator.

Aquesta projecció, creada al segle XVI per facilitar la navegació marítima, va exagerar les dimensions d'Europa i del món nord-atlàntic, mentre reduïa visualment continents com Àfrica o Amèrica del Sud. Durant segles, aquest mapa s'ha ensenyat a les escoles, s'ha reproduït als atlas i ha marcat la manera com milions de persones "veuen" el món. Només amb el temps s'ha revelat que allò que creïem una representació objectiva no era més que una convenció històrica, útil per a uns interessos concrets i no pas la veritat geogràfica.

Aquest exemple és especialment útil per entendre un dels principis fonamentals que defensem: la tradició no és

garantia de veritat. El fet que una idea hagi estat repetida durant generacions no la converteix en certa; només significa que ha estat transmesa. El mapa de Mercator n'és una prova contundent: durant segles hem assimilat una imatge distorsionada del planeta, i només recentment hem pres consciència d'aquest engany involuntari.

La història funciona de manera similar. Molts relats històrics que avui considerem intocables neixen de decisions preses en contextos polítics, religiosos o culturals que ja no coneixem o que han quedat invisibilitzats. Igual que la projecció cartogràfica condiona la nostra percepció espacial, les "projeccions" historiogràfiques condionen la nostra percepció del passat. I igual que existeixen altres mapes que mostren el món de manera més fidel, també existeixen altres lectures possibles de la nostra història, sovint ignorades, menystingudes o relegades.

El cas dels mapes del món ens recorda que la veritat no sempre és on ens havien dit, i que la ciència, tant la cartografia com la historiografia, avança quan gosa revisar, qüestionar i reinterpretar. Si hem acceptat que la representació tradicional del món era errònia, també hem d'estar disposats a acceptar que molts dels relats establerts sobre el nostre passat poden requerir una revisió. No pas per cap voluntat de confrontació, sinó per una exigència intel·lectual: la recerca de la veritat sempre comença per la capacitat de dubtar.

Així, com els nous mapes ens permeten veure el planeta amb uns altres ulls, la investigació historiogràfica rigorosa ens permet mirar el nostre passat amb una mirada més clara, més crítica i més honesta. I és precisament aquesta tasca —la de trencar dogmes i recuperar perspectives oblidades— la que dona sentit a la recerca que impulsem.

Xavier Climent